

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtak in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušča do odpovedi. — Udje „Katol. tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, vsprejema naročnine, inserate in reklamacije. — Za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede jutraj. — Ne zaprte reklamacije so poštnine proste.

Govor posl. Roškarja v drž. zboru dne 23. junija t. l.

[Konec.]

Vinogradi so v mojem volilnem okraju večinoma na novo nasajeni in v jako dobrem stanu in je bila že lansko leto ugodna trgateg. Ako pa pomislimo, da znašajo stroški za novo nasajenje okoli 4000 K pri hektarju, ako nadalje pomislimo, kaj stane vsakoletno obdelovanje, ako tudi pri najvišjih plačah ne moremo več dobiti delavcev, potem sledi iz tega, da povzroči vinarstvo velike stroške. Tudi konkurenca ogrskih vin nam zelo škoduje, ravno tako pivo, ki se ga vedno več porabi. Vinske cene so vsled tega tako padle, da se je bati, da bo tudi vinogradnik v doglednem času uničen. Lansko leto smo dobili za 12 do 20 v (čujtel); s tem so pokriti komaj stroški za pridelovanje. (Pritrjevanje). Ako se pa ti stroški ne pokrijejo, je propast vinogradnika neizogibna. Razven tega se še mora vzeti v poštev, da povzročijo prirodni dogodki veliko škodo. Le redko se prigodi, da so dve ali tri leta zaporedoma ugodna; kmetovalec je popolnoma zadovoljen, ako ima dve leti zaporedoma srednje ugodno trgateg. Pogosto so pa take nime, da je pridelek za tri leta uničen. Poleg tega imajo sedaj vinogradniki velike množine v zalogi, ki se ne dajo prodati. Noben človek ne vpraša po vinu, če se ga komu ponudi, je to navadno zaman, ker ni najti odjemalca, kaj še le, da bi se vino ugodno po zmerni ceni prodalo.

Nihče neče o tem kaj slišati. Naravna posledica je nadaljnje zadolženje, ki raste, kakor sem že prej omenil, od leta do leta in nam nudi ob koncu ono žalostno sliko, kakor sem jo že prej orisal. Potem je pa vendar resna dolžnost c. kr. vlade, da pomaga kmetovalcu, kjer mu le more. (Poslanec Demšar: Vlada ima dovolj denarja za propadajoče denarne zavode, malo pa za kmetovalce!)

Ne morem si misliti, kaj bo iz Avstrije, ako se pusti, da kmečki stan propade. Vprašam, kam naj grejo velike množine prebivalstva na deželi? V mesta gre vendar že dovolj ljudi, mesta so prenapolnjena. Tam so ljudje brez dela, na deželi nimamo ljudi brez dela, ampak zaslužne ljudi in to smo v prvi vrsti posestniki sami. (Pritrjevanje). Leta in leta pretebejo, predno si more vreden kmetovalec napraviti ugoden račun. Ako je vreden in ako računa vse, pride vendar vedno do zaključka, da za se in za svojo družino ni nič zaslužil in nič pridelal. (Pritrjevanje).

Pride pa še mnogo hujše. Mnogo viničarskih hiš, iz katerih smo imeli prej najboljšje delavske moči, je danes praznih. Lahko s številkami dokažem, da so naši stroški za delo v par letih narasli čez 100 odstotkov. Vidimo torej na eni strani večje stroške pri delavcih, na drugi strani

manjše dohodke, in to brez naše krivde. Tem razmeram moramo končno vsi podležiti.

Vlada naj bi vsaj na to delovala, da bodo c. in kr. armada, nadalje Avstrijski Lloyd, ki dobiva podporo, jemali le naše domače vino. Žalibog jemlje Lloyd vino iz Italije in Grške, na domače proizvedente (pridelovalce) pa se ne ozira. Zadruga bi imela veliko vrednost, a ne more se jih osnovati brez zadostne pomoči države, ker ljudstvo na deželi nima za to potrebnih sredstev.

Nadalje bi si dovolil še na to opozoriti, da bi se naj vsaj bolj strogo na to pazilo, da se vino ne prideluje v kleti. Žal se lahko dokaže, da se to še danes godi. Kajti število dotičnih kletarskih nadzornikov ni zadostno in tem se je namignilo od zgoraj, naj vendar ne pridejo z dotičnimi ljudmi, ki kvarijo vino, v noben razpor (čujtel) in naj je prijemajo z najfinjšimi svetlini rokavicami. (Poslanec Demšar: Ljudstvo pa se še dalje zastruplja s ponarejenimi vini!) Najbolj neljubo na celi stvari pa je, da se je v gotovih krogih razširila vest, da se misli na nov vinski davek in ima isti celo v finančnem ministrstvu svoje zagovornike. Zelo obžalujem to. Nili kmetovalec itak že dovolj obdačen, ne plačuje li redno visok davek od svojega vinograda, zelo pogosto celo v onih letih, ko ni imel nobenega pridelka?

Kakšno posledico bi imelo to? Ako bi se n. pr. vinski mošt pri vsakem producentu obdačil, potem obdači ta že drugo - ozir. tretjkrat svoj izdelek. Od množine, ki jo znabiti sam rabi, sploh nočem govoriti, temveč predvsem o tem, kar mora dati svojim delavcem. Razvidno je, da mora pri sedanjem pomanjkanju delavcev to dati, kar sploh more dati, in obdačenje te precejšnje množine vina, ki jo rabi kmetovalec doma, bi bilo tem nepravilnejše. Tudi ta novi davek bi pripomagal k temu, da se vinogradniki, ki se morajo tako že težko bojevati in komaj izhajajo, uničijo.

Govoril bi še rad k izvajanjem Njegove ekscelence gospoda poljedelskega ministra, ki je govoril v velikodušnih besedah o agrarnih in o potrebnih izobrazbi kmetovalca, ki bi moral biti po njegovem mnenju kupčevalec ali podjetnik. Žal pa ni povedal, na kak način naj bi dobil priprost kmetovalec ono izobrazbo, ki jo k temu rabi. Dosedaj se še ni za to nič storilo. Malo število poljedelskih šol, ki jih imamo sedaj, se vendar ne more vpoštevati pri rešitvi tako velikega vprašanja. Kje se naj dobi potem pravzaprav ona izobrazba? Menim, da bi bila že dolžnost ljudske šole, da položi k temu vsaj temelj in pri tem bi bilo potrebno, da se posvetijo učenci v zadnjih dveh letih v večji meri kmetijskemu poduku. (Živahno pritrdjevanje). Seveda bi se moralo v učnem načrtu in šolski postavi marsikaj spremeniti. Žal ne morem več ostati dalje na tem polju, kajti čas mi je prekratko odmerjen, a na nekaj še

moram opozoriti, da tudi izobrazba kmetovalca ne more vzdržati in ga povišati na višjo stopnjo, ako se ne skrbi istočasno za to, da mu njegovo gospodarstvo tudi donaja dobiček.

Glede železniškega ministrstva bi rad posebej omenil, da se namerava uvesti nov tarif, ki bi spet bil tak, da bi kmetovalca škodoval, ako se namerava bližnji promet mnogo višje obremeniti kakor pa daljnji. Kajti kmetovalec pošilja vedno surovine z veliko težo in ne daleč, povišanje tarifa bi ga torej hudo zadelo. S tem bi se le šlo na roko velikim kupčevalcem. Proti temu moramo odločno ugovarjati in jaz si usojam staviti tudi tozadevno resolucijo. Glasi se (čita):

„C. kr. železniško ministrstvo se pozivlja, da predloži načrt novega železniškega tarifa, še predno se isti razglasi, državni zbornici, da ga državna zbornica preskuša in ga razmeram primereno popravi.“

H koncu bi še pozval slavno vladu, da se ozira tudi na vzhodno stran naše države, da se tudi tam enkrat zgradi železnica. Pri tem mislim na zgradnjo južnoavstrijske železnice Purkla—Ptuj—Rogatec in nadaljno zgradnjo do Brežice in dalje proti jugu. Ravno tako priporočljiva in potrebna je tudi železnica Maribor—Zeleni travnik. Kar se tiče prve železnice, bi morala, mislim, biti slavná vlada ravno tako kot mi prepričana, da se ni bati, da bi ne nesla dobička. Za to jamčijo vsi pogoji. Da je potreba za to, sem že omenil; ako se na to ne bo oziralo, potem se sploh ne bo moglo delati za izboljšanje kmetijstva in skupnega narodnega gospodarstva. Tudi v strateškem (vojnoznanstvenem) oziru je ta železnica posebne važnosti, to je tudi na višjih mestih zadostno znano.

Usojam si torej staviti tudi k tej točki v imenu vseh štajerskih tovarišev resolucijo. Glasi se (čita):

Resolucija poslancev Roškar, dr. Korošec, dr. Benkovič in tovarišev.

„C. kr. vlada se pozivlja, da s pripravami za gradnjo južnoavstrijske železnice Purkla—Ptuj—Rogatec—Brežice, železnice Maribor—Zeleni travnik in železnice Polzela—Kamnik takoj konča in da se enkrat začne z gradnjo.“

Svoj kratko odmerjen čas sem že žal prekoračil, torej mi ni mogoče še o nadaljnjih točkah govoriti, dasi bi se še imel čez marsikaj pritožiti. Tako se n. pr. uravnava Mure tako počasi izvršuje, da se najbrž sploh ne bo nikdar izvršila. (Poslanec Malik: Morate vplivati na Slovensko Jednoto!) Delujte seboj, velespoštovani gospod tovariši! (Posl. Malik: Samoumevno!)

Zdi se mi, da se vsled tega tako počasi dela, da je vedno s tem opraviti in da ni treba za slovensko ljudstvo kaj koristnega storiti.

PODLISTEK.

Stric Blaž.

(Črtica iz naših krajev.)

Počasnih, trudnih korakov je stopal proti koči... Komaj je pregibal zastarele ude... Tupatam se je nerodno izpotaknil ob debelih, stoletnih koreninah ter se zaletel naprej in se zazibal... Pred očmi se mu je delal mrak. Najrajše bi bil kar na potu sedel na mrzel kamen ter se nekoliko odpočil... toda pot je bila še dolga in težavna. Misli je na pretekla časa, na one srečne čase, ko je še mlad in vesel, poln sreče in zadovoljnosti stopal z vaškimi fanti čez te bregove... Ni mu bil pretežaven noben hrib, noben prepad... Kakor srna ga je preskočil. Vse to mu je bilo danes še živo v spominu, kakor bi bilo šele včeraj... Toda daleč so že oni blaženi dnevi... Spominjal se je svojih tovarišev, ki so ga spremljali nekda v vseh njegovih potih, spominjal se jih je živo, kako so mu prigovarjali, naj gre z njimi v vas, da zapojejo pod njenim oknom... Ali selaj? Sam je ostal, niti jednega zvestega prijatelja nima, vse mu je že zakrila in zagrebla lopata... Popolnoma osamljen, ločen od sveta, pričakuje, kdaj se oglasi tudi pri njem bela žena, kdaj potrka mogočno na okence njegove kočice...

Iz takih misli se je težko rešiti... Srečni so oni, ki mislijo z veseljem v preteklost, ki imajo za seboj samo srečne dneve, dneve brez žalosti in skrbi, srečni oni, ki imajo le prijetne spomine — stric Blaž ni bil eden izmed njih...

Izpotaknil se je ob trd kamen ter se predramil... Komaj je vlovil vejo in se obdržal, da ni padel v znak... Večerni vetrič je zašumel nad njim in močne veje so za-

ječale... Na drugem koncu gozda se je oglasila sova... Netopir je frfotal nad njegovo glavo — nočilo se je.

Po dnevu taka vročina, sedaj pa tako hladno, primojdunaj, da me trese mrz, kakor v jeseni, ko že spravljajo zadnjo repo in korenje s polja. Primojdunaj, kdo bi si mislil, da bo že skoraj padala slana?

Potegnil si je klobuk globokeje na ušesi, zapel si tesneje suknjo, odvihal rokave ter pospešil korake... Prišel je iz gozda na plano. V vasi so gorele lučke, majhne in slabotne ter umirale slabosti, kakor bolnik... Iz stolpa župne cerkve je zazvonilo „Zdravo Marijo“ tako veličastno in mogočno kakor na največji praznik. Odmeval je zvonov glas čez dolino prav tja da temnega gozda in še dalje...

Počasi in premišljeno je vzel klobuk raz glavo, se pokrival z velikimi, počasnimi križi in molil... „Na čast Materi božji...“

Veliki zvon je utihnil... Tožno je pojemal in slednjič prenehal... Oglašil se je najmanjši istotako veličastno... stric Blaž pa je molil tiho in pobožno...

„Se en očenaš za verne duše...“ Odmolil je, postal nekoliko, se pokrival s počasnimi, velikanskimi križi in se počasi zopet pokrtil ter stopal enakomerno po rosní stezi med njivami in travniki... Dospel je do svoje kočice, potegnil iz žepa staro, zarjavelo kljuko ter izginil v zakajeni veži...

Utrujen, neizrečeno utrujen je sedel na nizko stolico... prižgal svečo in se zagledal v zakajeno stensko uro, ki je enakomerno, počasno tiktakala...

„Kaj, deset je? Ni mogoče! Primojdunaj, ali sem nocoj tako počasno krevsal čez breg? Ne, ura se je zmotila.“ Odkimal je parkrat ter izlekel iz žepa staro denarnico ter jel preštovati drobiž... Računal in računal je ter si ubijal glavo, toda račun je bil težaven... premalo je bilo drobiža...

„Samo tri krone? Cel teden dela človek za tri krone!“

Pa je že tako dandanašnji... Svoje dni je bilo seveda vse drugače, denarja je bilo ko toče... Človeku se je bilo treba samo pripogniti in že se je svetila pod palcem srebrna kronca, zdaj se mora pa ubijati in ubijati cel teden s težkim delom za — tri krone...

Prešteval je vnovič... Metal drobiž iz jedne roke v drugo, toda več ni hotelo biti... Misli je in misli, če ima mogoče še kje kak novic shranjen, toda vse zamanj — ostale so mu vedno le samo tri krone...

„Težko prisluzen denar! Človek bi kar obupal... Kako naj si opomorem s tem? Soli nimam, moke ne, slanina še samo za jedenkrat... primojdunaj, to je revščina, da se Bogu smili... Neslano ne morem jesti, od samega sadja tudi ne bom postal debel, Bog mi pomagaj! Primojdunaj, slabi časi tole...“

Začutil se je močno utrujenega. Oči so mu začele odpovedovati, debele solze so se mu odirale po raskavem, velem licu... Pod posteljo je zaškrta la miš...

„Spat pojdem... Nocoj je sobota večer; jutri pa k zgodnji maši, potem si pa skuham kaj namesto danes. Strašno sem truden... Ti ljudje znajo porabiti človeka, če treba do smrti za bore tri krone...“

Počasi se je vzdignil s stola, sčel, upihnil svečo in legel na trdo, slamnato ležišče... Vedno so mu stale pred očmi krvavo prisluzene krone... Z nadami na boljše čase je sladko zadremal in sanjal o bogvečem...

Stric Blaž je bil eden izmed njih nešteti ljudij, ki so okusili v življenju le malo dobrega, toda izpili čašo trpljenja do dna... eden izmed njih, ki se zastoj poganjajo in trudijo za izboljšanje svoje revščine, eden izmed njih, ki ti tičijo do vratu pogreznjeni v nesreči in bedi in ki zastoj stegujejo svoje roke, da bi jih kdo potegnil iz siromaštva, eden izmed njih, ki niso po lastni krivdi zagazili v svojo nesrečo, ampak so jih drugi potisnili vanjo...

(Malo prihodnjak.)